

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Brabant is de afgelopen jaren doorontwikkeld tot dé innovatie- en groeimotor van Nederland. We leveren een grote bijdrage aan de landelijke en zelfs wereldwijde economie. Uit de Voorjaarsraming 2024 van De Nederlandsche Bank blijkt dat de Nederlandse economie in 2025 met 1,3% zal groeien, ten opzichte van een bescheiden groei in 2024 van 0,5%. De investeringen van bedrijven nemen in 2025 weer toe met 1,4%. Daarnaast daalt de inflatie de komende jaren verder tot onder de 2%. Volgens het UWV komt de arbeidsmarkt in 2025 in rustiger vaarwater na een turbulente periode tijdens de coronapandemie en het snelle herstel daarna. Dat blijkt uit diens landelijke arbeidsmarktprognose. Het UWV verwacht komend jaar een kleine groei van het aantal banen (+0,7%) die zich voor zal doen in vrijwel alle regio's in Nederland, maar vooral in onder andere Zuidoost-Brabant. Weliswaar kunnen niet alle vacatures worden vervuld vanwege de aanhoudende zoektocht naar personeel. Ondanks een licht oplopende werkloosheid (4,1% in 2025) blijft deze in historisch en internationaal perspectief laag.

De plannen uit het Hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB hebben volgens doorrekeningen van het Centraal Planbureau (CPB) vooralsnog een beperkte impact op de economische vooruitzichten, met naar verwachting 0,1% extra BBP-groei in 2025. Op de middellange tot lange termijn ziet het CPB juist een risico op grotere arbeidskrapte en verschraving van het economisch groeipotentieel. Enerzijds legt het akkoord extra nadruk op een gezonde economie en het verbeteren van het vestigingsklimaat. Zo komt er een extra investering in InvestNL en een lastenverlichting voor een deel van het bedrijfsleven. Anderzijds bevat het plannen om het resterende deel van het Nationaal Groeifonds (€6,8 mld.) en het Fonds Wetenschap & Onderzoek (€1,1 mld.) af te schaffen en te bezuinigen op onderwijssubsidies. Deze investeringen in onderwijs en innovatie zijn echter wel van belang om de Nederlandse productiviteit op langere termijn te waarborgen en de daling van arbeidsproductiviteit te keren. Uit een berekening van RaboResearch blijkt bovendien dat innovatie-investeringen via een Groeifonds een zeer hoog maatschappelijk rendement hebben: iedere geïnvesteerde euro levert tot 2040 5,80 euro aan BBP-rendement op.

De Brabantse economie draait nog steeds op volle toeren, maar de uitdagingen waar we voor staan blijven actueel. De arbeidsmarkt is krap, er zijn te weinig betaalbare woningen, het is druk op het elektriciteitsnetwerk, grondstoffen en materialen zijn schaars, stikstof levert beperkingen op en uit recente publicatie van CBS m.b.t. arbeidsproductiviteit blijkt dat groei stagneert. Verder is er ruimte nodig voor de natuur en voor water. Uitdagingen en schaarste-vraagstukken – die steeds meer de directe leefomgeving en welvaart van de Brabander raken – maken dat we echt in (moeten) blijven zetten op de randvoorwaarden van ons vestigingsklimaat en het fundament van de Brabantse economie. We hebben als provincie immers de verantwoordelijkheid om Brabant toekomstbestendig te ontwikkelen. De bespreekversie van de nieuwe Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie' voor de periode 2024-2027 is naar PS gestuurd en na vaststelling van de definitieve versie zullen zowel de financiële (bij slotwijziging 2024) als de inhoudelijke (bij Burap I 2025) consequenties verwerkt worden.

We zorgen zodoende in 2025 voor het ontwikkelen, benutten en behouden talent en het vergroten van de arbeidsproductiviteit. Daarnaast zetten we onze middelen en capaciteit in op innovaties, initiatieven en projecten die aan de ene kant bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen (missiegedreven) en die aan de andere kant het verdienvermogen van de toekomst veiligstellen. In een veranderend geopolitiek speelveld – waarin Europa minder afhankelijk wil zijn van andere handelspartners en werelddelen – investeren we mee om onze strategische posities op technologische innovaties, waardenketens, (digitale) infrastructuur en grondstoffen te versterken. In de keuzes die we maken sturen we op toegevoegde waarde met regionale meerwaarde in plaats van louter op volume. Dat betekent dat we ons richten op het aantrekken en behouden van hoogwaardige bedrijvigheid die de grootst mogelijke toegevoegde waarde bieden voor de Brabantse opgaven en ecosystemen. Daarnaast zetten we in op digitalisering en circulariteit, waarbij we focussen op (her)gebruik en alternatieven voor (fossiele)

grondstoffen, reductie van zogenaamde primaire grondstoffen, het vergroten van datamaturiteit binnen het mkb, verbeteren van de digitale infrastructuur en verhogen van onze cyberweerbaarheid.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van missie-gedreven innovatie door sterke ecosystemen en clusters van bedrijven.

Indicatoren:

- **Brabantse positie op de (RIS) en (RCI) ranglijsten**

RIS is de Regional Innovation Scoreboard van de Europese Commissie, een gerenommeerde lijst van de meest innovatieve regio's in Europa (250 regio's in totaal). Onze ambitie is in 2030 minimaal bij de beste 15 regio's te horen. De huidige innovatiepositie (plek 25 in 2023, stijging van 11 plaatsen t.o.v. 2021) betekent dat we een uitdaging hebben.

RCI is de Regional Competitiveness Index, eveneens van de Europese Commissie. Deze index meet het concurrentievermogen van alle Europese regio's, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur en opleidingen. Brabant scoort hoog op opleidingsniveau en technologisch niveau. Huidige positie: 4 (2023)

- **% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar** (BBV-verplichte indicator)

Het BRP groeit in 2023 (t.o.v. 2022) met 1,1%. Voor 2024 zijn er nog cijfers bekend.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een impuls in digitalisering

De prestatie en indicatoren zullen worden veranderd/toegevoegd na vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Een impuls aan de circulaire economie/samenleving

Outcome-Indicator	2025	2026
grondstofverbruik	In 2030 is 50% van ons primaire grondstofverbruik verminderd	
Output-Indicator*	2025	2026
Vergroten bewustwording binnen het thema maakindustrie		
Binnen het thema Voedsel en het project Agrofoodvoice worden 2 concrete initiatieven uitgevoerd m.b.v. innovatiecontracten en vouchers.	Reststromen worden beter benut en leidt tot minder voedselverspilling, stimuleert de eiwittransitie.	
Optimaliseren biobased ecosysteem		

*Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

We zorgen dat rondom sleuteltechnologieën zogenaamde innovatie-coalities tot stand komen

* Deze indicatoren zullen veranderen na vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT ‘Onderweg naar een toekomstbehendige economie’.

We zorgen voor een organisatorisch sluitende keten voor de ondersteuning van innovatieve starters, groeiers en scale-ups.

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT ‘Onderweg naar een toekomstbehendige economie’.

Wat willen we bereiken?

Inzetten op talentontwikkeling voor de kenniseconomie van morgen

Indicatoren:

- Spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt (Q1 2024; 4,05 (zeer krap) een lichte daling t.o.v. Q4 2023; 4,34 en Q3 2023; 4,85)
- % bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid)
- Succes broedplaatsen

Wat gaan we daarvoor doen?

Leren en ontwikkelen

Indicator*	2025
Brabant leert; Minimaal 5000 Brabanders krijgen de mogelijkheid om zich jaarlijks gesubsidieerd om- en bij te scholen richting kansrijke beroepen en t.b.v. krapte- en transitie sectoren	10.000
Samenwerking op ontwikkelen van kennis via Kennispact MBO-HBO-WO doorontwikkelen naar 1 kennispact	

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT ‘Onderweg naar een toekomstbehendige economie’.

Aantrekken en behouden van nationaal en internationaal talent

Indicator*	2025
Brabant Breed uitrollen van de expatcenters	Van 1 naar 3
Doorontwikkelen van hybride leeromgevingen naar transitie hubs	Van 5 naar 7

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT ‘Onderweg naar een toekomstbehendige economie’.

Inzicht in de arbeidsmarkt ontwikkelingen t.b.v. maatschappelijke transitie

* De nieuwe indicator en streefwaarde zullen na vaststelling van de Uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie' worden toegevoegd.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van sterkere clusters door Europese en internationale samenwerking

Indicatoren:*

- Aantal gelande projecten (35 p/jaar)
- Aantal handelsmissies (12 p/jaar)
- Aantal innovatiemissies, inkomen en uitgaand (10p/jaar)

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwen en onderhouden van contacten en netwerken voor internationale innovatiesamenwerking

Indicator	2025	2026
Aansluiten bij innovatiecoalities	3	3

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Stimuleren van de internationale handel

Indicator*

Deelnemende Bedrijven/ Kennisinstellingen

Informatiebijeenkomsten

Trade Relations gesprekken

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Continueren van investeringsbevordering

Indicator*	2025	2026
% High value projecten	40%	
Passend binnen topsectoren/clusters	90%	
Investor Relations gesprekken	140	

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Wat willen we bereiken?

Het versterken van de ruimtelijke-economische structuur

Indicatoren:*

- Provincie Noord-Brabant scoort gemiddeld op de Brede Welvaartsindicator (BWI in 2023)

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bijdragen aan campusontwikkeling

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

(Door)ontwikkelen van stedelijke innovatie districten

* Deze indicatoren zullen veranderen met de vaststelling van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie'.

Beleidskaders en uitvoeringsagenda's

- Beleidskader Economie 2030
- Evaluatie fondsen uit de eerste en tweede tranche investeringsagenda Essent
- Bespreekversie Uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling
- Pact Brabant
- Aanpassingen innovatiefonds Brabant
- Aanpak Internationalisering

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- BOM Holding BV
- Meerjarenplan BOM 2020-2024
- Businesspark Aviolanda (BPA)
- Pivot Park holding
- Green Chemistry Campus BV
- Havenbedrijf Moerdijk
- Brabant Startupfonds
- BrabantRing

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Ontwikkelingen en onzekerheden

De arbeidsmarkt is krap, er zijn te weinig betaalbare woningen, het is druk op het elektriciteitsnetwerk, grondstoffen en materialen zijn schaars, stikstof levert beperkingen op en uit recente publicatie van CBS m.b.t. arbeidsproductiviteit blijkt dat groei stagneert. Verder is er ruimte nodig voor de natuur en voor

water. Deze uitdagingen en schaarste-vraagstukken zullen hun invloed hebben op de innovatie- en groeikansen van de Brabantse economie.

Wat mag het kosten?

Toelichting op de verschillen tussen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

De verschillen in de raming van de lasten in 2025 ten opzichte van 2024 (ruim € 61,5 mln.), worden met name veroorzaakt doordat er voor MIT (€ 12 mln.) en Europese programma's (€ 39 mln. voor cofinanciering + Efro-bijdragen) in 2025 (nog) geen bedragen voor uitvoering zijn geraamd (raming gebeurd meestal bij de 2e Burap 2025 omdat beschikkingen nog niet zijn ontvangen).

Verder zijn voor de uitvoeringsagenda's 2019-2023 in 2024 nog € 9,9 mln. in de begroting opgenomen terwijl hier in begroting 2025 (nog) geen bedragen voor zijn geraamd. (De uitvoering van de diverse (oude) uitvoeringsagenda's lopen nog door en hebben betrekking op Campussen, toekomstbestendige clusters en triple helix, DataEconomie, Arbeidsmarktbeleid, impuls beleidskader en Circulaire Economie.). Verder is er voor Impuls beleidskader in 2024 € 2,1 mln. geraamd terwijl in begroting 2025 hier geen budget voor is opgenomen.

Voor Green Chemistry Campus is in 2025 € 1 mln. geraamd terwijl hiervoor in 2024 niets is geraamd en ook het algemeen economisch budget is in 2025 € 0,8 mln. hoger dan in 2024.

Middelen m.b.t. Uitvoeringsagenda 2024-2027 zijn middelen (in afwachting van vaststelling UA) nog niet in begroting 2025 opgenomen (zal bij slotwijziging 2024 plaatsvinden).

Baten

De verschillen in de raming van de baten in 2025 ten opzichte van 2024 (ruim €36,4 mln.), worden veroorzaakt doordat de Efro-bijdragen m.b.t. Europese programma's (2024: € 30 mln.) en Rijksbijdragen MIT (2024: € 6,4 mln.) in 2025 nog niet in de raming zijn opgenomen. (Hiervoor zijn nog geen beschikkingen ontvangen.).

5. Economie

Bedragen x € 1.000	Realisatie	Begroting 2024	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2023	oorspronkelijk	2024	2025	2026	2027	2028
			na wijz.				
Lasten							
Programmalasten	83.918 N	25.559 N	84.349 N	22.761 N	21.762 N	21.462 N	20.762 N
Toerekening organisatiekosten	6.998 N	5.260 N	8.690 N	8.672 N	8.672 N	8.672 N	5.260 N
Totaal Lasten	90.915 N	30.819 N	93.039 N	31.433 N	30.434 N	30.134 N	26.022 N
Baten							
Programmabaten	45.154 V	107 V	36.523 V	109 V	111 V	113 V	0
Baten toerekening organisatiekosten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	45.154 V	107 V	36.523 V	109 V	111 V	113 V	0
Saldo van baten en lasten	45.761 N	30.712 N	56.516 N	31.324 N	30.323 N	30.021 N	26.022 N
Reservemutaties							
Storting in reserves	14.809 N	2.930 N	24.513 N	3.228 N	2.930 N	2.930 N	2.930 N
Onttrekking aan reserves	37.819 V	906 V	38.158 V	4.760 V	1.407 V	700 V	0
Resultaat incl. reservemutaties	22.751 N	32.736 N	42.871 N	29.792 N	31.846 N	32.251 N	28.952 N

(bedragen x € 1.000)	Realisatie jaarrekening 2023	Begr. 2024, na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Storting in reserve	14.809 N	24.513 N	3.228 N	2.930 N	2.930 N	2.930 N
Reserve Beleidskader Economie 2030	-	5.702 N	-	-	-	-
Reserve Europese programma's 2022-2027	9.850 N	15.658 N	298 N	-	-	-
Res. Essent Investeringsagenda	39 N	102 N	-	-	-	-
Reserve Co-financ. Europese programma's	4.920 N	3.051 N	2.930 N	2.930 N	2.930 N	2.930 N
Onttrekking aan reserve	37.819 V	38.158 V	4.760 V	1.407 V	700 V	-
Reserve Beleidskader Economie 2030	17.181 V	10.856 V	1.000 V	1.000 V	700 V	-
Reserve Europese programma's 2022-2027	9.511 V	17.007 V	3.760 V	407 V	-	-
Res. Essent Investeringsagenda	8.212 V	5.003 V	-	-	-	-

Reserve Co-financ. Europese programma's	2.915 V	5.292 V	-	-	-	-
Eindtotaal	23.010 V	13.645 V	1.533 V	1.523 N	2.230 N	2.930 N